

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șaptea)

7 mai 2020*

„Recurs – Ajutoare de stat – Ajutoare regionale în favoarea industriei siderurgice – Decizie prin care ajutoarele sunt declarate incompatibile cu piața comună – Noțiunea de «ajutor de stat» – Avantaj – Criteriul operatorului privat – Eroare vădită – Sarcina probei – Limitele controlului jurisdicțional”

În cauza C-148/19 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 19 februarie 2019,

BTB Holding Investments SA, cu sediul în Luxemburg (Luxemburg),

Duferco Participations Holding SA, cu sediul în Luxemburg,

reprezentate de J.-F. Bellis, de R. Luff, de M. Favart și de Q. Declève, avocats,

recurente,

celelalte părți din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de V. Bottka și de G. Luengo, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

Foreign Strategic Investments Holding (FSIH),

intervenientă în primă instanță,

CURTEA (Camera a șaptea),

compusă din domnul P.G. Xuereb, președinte de cameră, și domnii A. Arabadjiev (raportor) și A. Kumin, judecători,

avocat general: domnul G. Pitruzzella,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: franceza.

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, BTB Holding Investments SA (denumită în continuare „BTB”) și Duferco Participations Holding SA (denumită în continuare „DPH”) solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 11 decembrie 2018, BTB Holding Investments și Duferco Participations Holding/Comisia (T-100/17, nepublicată, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2018:900), prin care acesta le-a respins acțiunea având ca obiect anularea în parte a Deciziei (UE) 2016/2041 a Comisiei din 20 ianuarie 2016 privind ajutoarele de stat SA.33926 2013/C (ex 2013/NN, 2011/CP) puse în aplicare de Belgia în favoarea Duferco (JO 2016, L 314, p. 22, denumită în continuare „decizia în litigiu”).

Istoricul litigiului

- 2 Istoricul litigiului a fost prezentat de Tribunal la punctele 1-21 din hotărârea atacată și, în scopul prezentei proceduri, poate fi rezumat după cum urmează.
- 3 Grupul Duferco produce și vinde oțel. Acesta este prezent în aproximativ 50 de țări din întreaga lume. În anul 2009, activitățile grupului menționat în Europa erau concentrate în principal în Belgia și în Italia. Acest grup era de asemenea activ, printre altele, în Elveția, în Luxemburg și în Franța.
- 4 Grupul Duferco s-a stabilit în Belgia în anul 1997 și, până în anul 2002, a achiziționat diferite situri siderurgice. Ca urmare a acestui val de achiziții, grupul menționat dispunea de trei filiale principale în Belgia, și anume Duferco Clabecq, Duferco La Louvière și Carsid.
- 5 Consolidarea activităților comerciale ale grupului Duferco era efectuată în cadrul societății Duferco Industrial Investment (denumită în continuare „DII”), căreia i-a succedat DPH. În fruntea grupului Duferco se află BTB, societatea-mamă a grupului, care i-a succedat societății Bolmat Holding Ltd (denumită în continuare „Bolmat”), precum și societăților Ultima Holding Ltd și Ultima Partners Ltd (denumite în continuare, împreună, „Ultima”), fostele societăți-mamă ale DPH.
- 6 În anul 2006, grupul Duferco a realizat un parteneriat strategic cu grupul rus Novolipetsk (denumit în continuare „grupul NLMK”). Acest parteneriat urmărea să profite de prezența grupului NLMK în amonte lanțului oțelului (aprovizionare cu materii prime și fabricare de produse semifinite). Acesta a luat forma unei participări a societății-mamă a grupului NLMK într-unul dintre holdingurile grupului Duferco, și anume Steel Invest & Finance (Luxembourg) SA (denumit în continuare „SIF”). SIF grupa numeroase active ale grupului Duferco, printre care Duferco Clabecq, Duferco La Louvière și Carsid. O ramură americană a grupului Duferco, și anume Duferco US Investment Corp. (denumită în continuare „Duferco US”), și filiala acesteia, Duferco Farrell Corp. (denumită în continuare „Farrell”), au fost de asemenea integrate în SIF la sfârșitul anului 2006. La 18 decembrie 2006, a fost încheiat acordul dintre grupurile Duferco și NLMK, iar societatea-mamă a grupului NLMK a achiziționat 50 % din acțiunile SIF.
- 7 În cursul verii anului 2011, a luat sfârșit parteneriatul strategic dintre grupul Duferco și grupul NLMK. Cele două grupuri și-au împărțit activele SIF.
- 8 În luna noiembrie 2011, un cotidian belgian a publicat o serie de articole potrivit cărora Regiunea Valonă (Belgia) a oferit sprijin financiar grupului Duferco din anul 2003, fără a informa Comisia cu privire la acest lucru. Potrivit cotidianului menționat, Regiunea Valonă a creat, în luna martie a anului 2003, un nou holding financiar, Foreign Strategic Investments Holding SA (FSIH), filială a Société wallonne de gestion et de participations (Sogepa), pentru a investi în societăți ale grupului amintit care au sediul în afara Belgiei sau chiar în afara Uniunii Europene.

- 9 În urma acestor articole, Comisia a solicitat Regatului Belgiei, prin scrisoarea din 29 noiembrie 2011, să îi comunice informații suplimentare cu privire la natura sprijinului financiar pe care Regiunea Valonă l-ar fi acordat grupului Dufenco între anii 2003 și 2011.
- 10 Prin scrisoarea din 16 octombrie 2013, Comisia a informat Regatul Belgiei cu privire la decizia sa de a iniția procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE în ceea ce privește măsurile de sprijin financiar. Aceasta a invitat părțile interesate să își prezinte observațiile cu privire la măsurile în discuție menționate.
- 11 Din ansamblul informațiilor comunicate Comisiei de Regatul Belgiei reiese că, între anii 2003 și 2011, FSIH a intervenit de mai multe ori în favoarea grupului Dufenco, pentru o sumă totală de 517 milioane de euro.
- 12 Una dintre aceste intervenții, denumită „prima măsură” sau „măsura nr. 1”, a constat în cesionarea de către FSIH, în anul 2006, a participației de 49,9 % pe care o deținea din anul 2003 în Dufenco US, în favoarea DII. Această cesiune a participației a intervenit în contextul negocierilor prelabile dobândirii de către grupul NLMK de participații în grupul Dufenco prin intermediul SIF, grupul NLMK exprimându-și dorința ca toate acțiunile Dufenco US să fie controlate prin SIF. Astfel, pentru a se retrage din Dufenco US, FSIH a acordat societății DII, la 14 iunie 2006, o opțiune de cumpărare privind acțiunile sale în Dufenco US, opțiune care a fost ulterior cesionată către Ultima, care a exercitat-o și a răscumpărat, pentru suma de 125,85 milioane de dolari SUA (USD) (aproximativ 95 de milioane de euro), întreaga participație a FSIH în Dufenco US.
- 13 Procedând astfel, grupul Dufenco a achiziționat, la 12 decembrie 2006, deplina proprietate asupra Dufenco US, cu doar câteva zile înainte de oficializarea parteneriatului său strategic cu grupul NLMK.
- 14 Cea de a doua intervenție a FSIH în favoarea grupului Dufenco, denumită „a doua măsură” sau „măsura nr. 2”, a constat în cesionarea de către FSIH, în anul 2006, a participației de aproximativ 25 % pe care o deținea din anul 2003 în DPH, în favoarea Bolmat, fosta societate-mamă a grupului Dufenco, căreia i-a succedat BTB. Această cesiune de participații a rezultat din dorința FSIH de a se retrage din DPH. Astfel, la 14 iunie 2006, FSIH a cesionat societății Bolmat întreaga sa participație în DPH pentru suma de 105,42 milioane USD (aproximativ 84 de milioane de euro).
- 15 Cea de a treia dintre aceste intervenții, denumită „a patra măsură” sau „măsura nr. 4” a constat, în esență, în urma a două convenții semnate în lunile septembrie și decembrie ale anului 2009, în acordarea unui împrumut *in fine* de 100 de milioane de euro societății Ultima, fosta societate-mamă a grupului Dufenco, căreia i-a succedat BTB. Acest împrumut a fost pus la dispoziție în două tranșe, prima, de 30 de milioane de euro, în luna septembrie a anului 2009, iar a doua, de 70 de milioane de euro, în luna decembrie a anului 2009. Rata aplicabilă împrumutului a fost stabilită la rata Euribor la 12 luni plus 75 de puncte de bază, și anume la 2,052 % la momentul încheierii acestor convenții. Potrivit informațiilor prezentate de Regatul Belgiei, rata utilizată efectiv era de 2,04 % la momentul punerii la dispoziție a primei tranșe și de 1,99 % la momentul punerii la dispoziție a celei de a doua tranșe.
- 16 Ținând seama de sfârșitul parteneriatului strategic dintre grupul Dufenco și grupul NLMK, care a intervenit în anul 2011, și astfel cum au convenit acestea din urmă, întregul împrumut a fost rambursat anticipat la 30 iunie 2011.
- 17 La 20 ianuarie 2016, Comisia a adoptat decizia în litigiu.

- 18 În ceea ce privește, mai întâi, măsura nr. 1, Comisia a apreciat că condițiile în care fusese realizată vânzarea participației FSIH în Duferco US au avut drept consecință plasarea DII într-o situație mai favorabilă decât cea a concurenților săi, întrucât niciun investitor privat nu ar fi acceptat să își vândă participația în Duferco US în aceleași condiții, iar acest avantaj constituia un ajutor de stat incompatibil cu piața internă.
- 19 Comisia a apreciat că participația FSIH în Duferco US ar fi trebuit să fie evaluată la 141,09 milioane USD, astfel încât, ca urmare a unei cesiuni pentru 125,85 milioane USD, cuantumul ajutorului în favoarea DII se ridica la 15,24 milioane USD (aproximativ 11,58 milioane de euro).
- 20 În ceea ce privește, în continuare, măsura nr. 2, Comisia a apreciat de asemenea că condițiile în care fusese realizată vânzarea participației FSIH în DPH au avut drept consecință plasarea Bolmat într-o situație mai favorabilă decât cea a concurenților săi, întrucât niciun investitor privat nu ar fi acceptat să își vândă participația în DPH în aceleași condiții, iar acest avantaj constituia un ajutor de stat incompatibil cu piața internă.
- 21 Comisia a apreciat că participația FSIH în DPH ar fi trebuit să fie evaluată la minimum 131 milioane USD, astfel încât, ca urmare a unei cesiuni pentru 105,42 milioane USD, cuantumul ajutorului în favoarea Bolmat se ridica la 25,58 milioane USD (aproximativ 20,36 milioane de euro).
- 22 În ceea ce privește, în sfârșit, măsura nr. 4, Comisia a apreciat că condițiile în care FSIH a acordat societății Ultima un împrumut de 100 de milioane de euro au avut drept consecință plasarea acesteia din urmă într-o situație mai favorabilă decât cea a concurenților săi, întrucât niciun creditor privat nu ar fi acceptat să îi acorde un împrumut în aceleași condiții, iar acest avantaj constituia un ajutor de stat incompatibil cu piața internă. Potrivit Comisiei, rata aplicabilă împrumutului ar fi trebuit să fie stabilită la rata Euribor la 12 luni plus 220 de puncte de bază, și anume la 3,502 %.
- 23 Întrucât a fost convenită o rambursare anticipată a împrumutului în luna iunie a anului 2011, Comisia, pe o bază de calcul de actualizare simplificată, a apreciat că cuantumul ajutorului în favoarea societății Ultima se ridica la aproximativ 2,08 milioane de euro pentru acest împrumut.

Decizia în litigiu

- 24 Dispozitivul deciziei în litigiu are următorul cuprins:

„Articolul 1

Măsurile următoare, puse în aplicare în mod ilegal de [Regatul] Belgiei, cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) [TFUE], constituie ajutoare de stat incompatibile cu piața internă:

- (a) vânzarea de participații în cadrul [Duferco US], în favoarea [DII], contra sumei de 11 581 700 [de euro];
- (b) vânzarea de participații în cadrul [DPH], în favoarea [Bolmat], contra sumei de 20 362 464 [de euro];
- [...]
- (d) împrumutul în favoarea [societății Ultima], în valoare de 2 082 723 [de euro], în principiu, având în vedere că rata dobânzii aplicate împrumutului este mai mică de 3,502 %;

[...]

Articolul 2

(1) [Regatul Belgiei] recuperează de la beneficiarii direcți sau de la succesorii legali ai acestora ajutoarele incompatibile acordate, astfel cum sunt menționate la articolul 1.

[...]”

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

- 25 Prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 14 februarie 2017, BTB și DPH au formulat o acțiune având ca obiect anularea în parte a deciziei în litigiu.
- 26 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 12 iunie 2017, FSIH a formulat o cerere de intervenție în susținerea concluziilor BTB și ale DPH.
- 27 În susținerea acțiunii menționate, BTB și DPH au invocat opt motive. Trei dintre aceste motive vizau măsura nr. 1, trei se refereau la măsura nr. 2, iar ultimele două priveau măsura nr. 4.
- 28 În ceea ce privește măsura nr. 1, primele două motive invocate erau întemeiate în esență pe inexistența unui avantaj legat de condițiile în care FSIH a cesionat societății DII participația sa în Duferco US. Al treilea motiv invocat era întemeiat în esență pe diferite erori care afectau stabilirea cuantumului ajutorului în discuție.
- 29 În ceea ce privește măsura nr. 2, primele două motive invocate erau de asemenea întemeiate în esență pe inexistența unui avantaj legat de condițiile în care FSIH a cesionat societății Bolmat participația sa în DPH. Al treilea motiv invocat era întemeiat în esență pe diferite erori care afectau stabilirea cuantumului ajutorului în discuție.
- 30 În ceea ce privește măsura nr. 4, cele două motive invocate erau întemeiate în esență pe inexistența unui avantaj legat de condițiile în care FSIH a acordat un împrumut societății Ultima.
- 31 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins acțiunea introdusă de BTB și de DPH.

Concluziile părților în fața Curții

- 32 BTB și DPH solicită Curții:
- anularea hotărârii atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului, precum și
 - obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 33 Comisia solicită Curții:
- cu titlu principal, respingerea recursului ca nefondat;
 - cu titlu subsidiar, respingerea acțiunii în anulare formulate împotriva deciziei în litigiu și
 - obligarea BTB și a DPH la plata cheltuielilor de judecată efectuate în fața Curții.

Cu privire la recurs

Cu privire la admisibilitate

- 34 Comisia invocă inadmisibilitatea recursului în ansamblul său, pentru motivul că acesta ar fi prea abstract.
- 35 În această privință, trebuie amintit că din articolul 256 alineatul (1) al doilea paragraf TFUE, din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și din articolul 168 alineatul (1) litera (d) și din articolul 169 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții rezultă că un recurs trebuie să indice cu precizie elementele criticate din hotărârea a cărei anulare se solicită, precum și argumentele juridice care susțin în mod concret această cerere (Hotărârea din 11 aprilie 2013, *Mindo/Comisia*, C-652/11 P, EU:C:2013:229, punctul 21).
- 36 În speță, BTB și DPH au expus clar motivele pentru care au considerat că Tribunalul a săvârșit erori de drept. Aceste două întreprinderi au identificat în mod suficient de precis punctele din hotărârea atacată care, în opinia lor, sunt afectate de erori de drept și care au determinat Tribunalul să considere, în speță, că Comisia a constatat în mod corect existența unor ajutoare de stat.
- 37 În aceste condiții, excepția de inadmisibilitate invocată de Comisie trebuie să fie respinsă.
- 38 Prin urmare, recursul BTB și al DPH este admisibil.

Cu privire la fond

- 39 În susținerea recursului formulat, recurentele invocă un motiv unic care cuprinde două aspecte, dintre care primul este întemeiat pe încălcarea normelor referitoare la sarcina probei, iar al doilea este întemeiat pe principiul egalității armelor și pe dreptul la un proces echitabil.

Cu privire la primul aspect al motivului unic

– Argumentația părților

- 40 Prin intermediul primului aspect al motivului unic, BTB și DPH susțin, în primul rând, că, prin formula „pentru a stabili că Comisia a săvârșit o eroare vădită în aprecierea faptelor, de natură să justifice anularea deciziei atacate, elementele de probă prezentate de reclamant trebuie să fie suficiente pentru a lipsi de plauzibilitate aprecierea faptelor reținută în decizia în discuție”, care figurează la punctele 90 și 142 din hotărârea atacată, Tribunalul a încălcat normele privind sarcina probei în materie de ajutoare de stat. Prin faptul că a susținut că reclamantelor le revenea sarcina de a prezenta elemente de probă suficient de probante pentru a lipsi de plauzibilitate aprecierea economică complexă a faptelor reținută în decizia în litigiu, Tribunalul ar fi răsturnat sarcina probei.
- 41 Potrivit acestor întreprinderi, pe de o parte, Tribunalul a consacrat dreptul Comisiei de a nu fi obligată să demonstreze în ce mod măsurile în discuție constituiau ajutoare de stat și de a putea să își întemeieze aprecierea faptelor pe simple afirmații sau pe elemente „plauzibile” a căror veridicitate nu ar fi obligată să o dovedească. Pe de altă parte, Tribunalul ar fi cerut reclamantelor să demonstreze că măsurile în discuție nu constituiau ajutoare de stat.

42 În al doilea rând, BTB și DPH apreciază că din cuprinsul punctelor 90 și 142 din hotărârea atacată ar reieși că Tribunalul a considerat implicit că, deși la finalul examinării de către Comisie a măsurilor în cauză subzistă o îndoială, de îndoiala respectivă ar beneficia aceasta din urmă, întrucât și-ar putea întemeia aprecierea pe simple elemente „plauzibile” a căror veridicitate nu ar trebui să o dovedească.

43 Comisia contestă argumentația BTB și a DPH.

– *Aprecierea Curții*

44 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, pentru calificarea unei măsuri drept „ajutor de stat” în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, este necesară îndeplinirea tuturor condițiilor următoare. În primul rând, trebuie să fie vorba despre o intervenție a statului sau prin intermediul resurselor de stat. În al doilea rând, această intervenție trebuie să fie susceptibilă să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre. În al treilea rând, aceasta trebuie să acorde un avantaj selectiv beneficiarului său. În al patrulea rând, aceasta trebuie să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența (Hotărârea din 19 decembrie 2019, Arriva Italia și alții, C-385/18, EU:C:2019:1121, punctul 31).

45 Trebuie amintit de asemenea că, conform unei jurisprudențe constante a Curții, sunt considerate ajutoare de stat intervențiile care, sub orice formă, pot favoriza direct sau indirect întreprinderi sau care trebuie să fie considerate un avantaj economic pe care întreprinderea beneficiară nu l-ar fi putut obține în condiții de piață normale (Hotărârea din 6 martie 2018, Comisia/FIH Holding și FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, punctul 44).

46 Astfel, ținând seama de obiectivul articolului 107 alineatul (1) TFUE de a asigura o concurență nededaturată, inclusiv între întreprinderile publice și întreprinderile private, noțiunea de „ajutor”, în sensul acestei dispoziții, nu poate cuprinde o măsură acordată în favoarea unei întreprinderi prin intermediul unor resurse de stat atunci când aceasta ar fi putut să obțină același avantaj în împrejurări care corespund condițiilor normale ale pieței. Aprecierea condițiilor în care a fost acordat un asemenea avantaj se efectuează, așadar, în principiu, prin aplicarea principiului operatorului privat (Hotărârea din 6 martie 2018, Comisia/FIH Holding și FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, punctul 45).

47 Principiul operatorului privat figurează printre elementele pe care Comisia este obligată să le ia în considerare pentru a stabili existența unui ajutor și nu constituie, așadar, o excepție care se aplică numai la cererea unui stat membru în cazul în care s-a constatat că sunt întrunite elementele constitutive ale noțiunii de „ajutor de stat”, prevăzută la articolul 107 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 6 martie 2018, Comisia/FIH Holding și FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, punctul 46).

48 În acest context, trebuie amintit că Curtea a statuat deja că Comisia nu poate presupune că o întreprindere a beneficiat de un avantaj care constituie un ajutor de stat bazându-se numai pe o prezumție negativă, întemeiată pe lipsa de informații care permit să se ajungă la concluzia contrară, în lipsa altor elemente de natură să stabilească în mod pozitiv existența unui asemenea avantaj (Hotărârea din 17 septembrie 2009, Comisia/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, punctul 58).

49 Astfel, atunci când aplică principiul operatorului privat, Comisia este cel puțin obligată să se asigure că informațiile de care dispune, chiar dacă pot fi, eventual, fragmentare și incomplete, constituie un temei suficient pentru a ajunge la concluzia că o întreprindere a beneficiat de un avantaj care constituie un ajutor de stat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 septembrie 2009, Comisia/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, punctul 56).

50 Astfel, Comisia trebuie să își întemeieze deciziile pe elemente de o anumită fiabilitate și coerență, de natură să susțină concluziile la care ajunge (Hotărârea din 17 septembrie 2009, Comisia/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, punctul 55).

- 51 În plus, după cum a arătat Tribunalul în esență la punctul 82 din hotărârea atacată, Comisia are obligația să conducă procedura de investigare a măsurilor în cauză cu diligență și imparțialitate, pentru ca, la momentul adoptării deciziei finale privind existența și, dacă este cazul, incompatibilitatea sau nelegalitatea ajutorului, să dispună de cele mai complete și mai fiabile elemente posibile (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 septembrie 2010, Comisia/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, punctul 90, și Hotărârea din 3 aprilie 2014, Franța/Comisia, C-559/12 P, EU:C:2014:217, punctul 63).
- 52 În speță, Tribunalul a subliniat, la punctul 81 din hotărârea atacată, că sarcina probei întrunirii condițiilor de aplicare a criteriului operatorului privat îi revine Comisiei și că acest lucru este valabil cu atât mai mult atunci când decizia atacată nu este întemeiată pe neprezentarea unor elemente care au fost solicitate de Comisie statului membru în cauză, ci pe constatarea că un operator privat nu s-ar fi comportat în același mod ca autoritățile statului membru menționat, constatare care presupune ca Comisia să fi dispus de toate elementele pertinente necesare pentru elaborarea deciziei sale.
- 53 Astfel, contrar celor susținute de BTB și de DPH, din hotărârea atacată nu reiese că Tribunalul a considerat că este suficient ca Comisia să își întemeieze aprecierea economică pe simple afirmații „plauzibile” a căror veridicitate nu ar fi obligată să o dovedească.
- 54 În ceea ce privește argumentația societăților BTB și DPH potrivit căreia, la punctele 90 și 142 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că le-ar reveni sarcina de a prezenta elemente de probă pentru a demonstra că măsurile în discuție nu constituiau ajutoare de stat, trebuie să se constate că această argumentație rezultă dintr-o interpretare eronată a hotărârii atacate.
- 55 Astfel, din cuprinsul punctelor 90 și 142 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul a considerat în esență că, deși Comisia a aplicat criteriul operatorului privat, și-a efectuat analiza și a constatat în decizia sa că măsurile în cauză constituie ajutoare de stat, reclamantului îi revine sarcina de a demonstra o eroare vădită în aprecierea faptelor efectuată de Comisie.
- 56 Or, această considerație nu este decât o consecință a principiului stabilit în jurisprudența constantă a Curții, potrivit căruia controlul pe care instanțele Uniunii îl exercită cu privire la aprecierile economice complexe ale Comisiei se limitează în mod necesar la verificarea respectării normelor de procedură și de motivare, precum și a exactității materiale a situației de fapt, a inexistenței unei erori vădite de apreciere a faptelor și a unui abuz de putere (Hotărârea din 2 septembrie 2010, Comisia/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, punctul 66 și jurisprudența citată).
- 57 Ținând seama de puterea largă de apreciere a Comisiei în vederea aplicării principiului operatorului privat, Tribunalul și-a limitat în mod întemeiat controlul la verificarea inexistenței unor erori vădite de apreciere în raționamentul Comisiei, atunci când aceasta a aplicat criteriul operatorului privat pentru a stabili că măsurile în cauză constituiau ajutoare de stat.
- 58 Astfel, după cum a amintit Tribunalul la punctul 87 din hotărârea atacată, în cazul în care aprecierile Comisiei au caracter tehnic sau complex, controlul jurisdicțional este limitat în ceea ce privește problema dacă o măsură intră în domeniul de aplicare al articolului 107 alineatul (1) TFUE (Hotărârea din 30 noiembrie 2016, Comisia/Franța și Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, punctul 88, precum și jurisprudența citată).
- 59 În această privință, Tribunalul a amintit de asemenea, în mod întemeiat, la punctul 88 din hotărârea atacată, că, atunci când Comisia trebuie să aplice criteriul operatorului privat pentru a verifica dacă o măsură intră în domeniul de aplicare al articolului 107 alineatul (1) TFUE, utilizarea acestui criteriu implică, în general, o apreciere economică complexă din partea Comisiei (Hotărârea din 30 noiembrie 2016, Comisia/Franța și Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, punctul 89, precum și jurisprudența citată).

- 60 După cum reiese dintr-o jurisprudență constantă, examinarea de către Comisie a problemei dacă anumite măsuri pot fi calificate drept ajutor de stat, din cauza faptului că autoritățile publice nu ar fi acționat în același fel precum un operator privat, impune efectuarea unei aprecieri economice complexe (Hotărârea din 20 septembrie 2017, Comisia/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, punctul 62).
- 61 Tribunalul a adăugat, în mod justificat, la punctele 89 și 141 din hotărârea atacată, că nu era de competența sa să substituie aprecierea autorului deciziei a cărei legalitate i se cere să o controleze cu propria apreciere economică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 septembrie 2017, Comisia/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, punctul 63).
- 62 Astfel, Tribunalul și-a efectuat controlul deciziei în litigiu în deplină conformitate cu principiile amintite de jurisprudența citată la punctele 56 și 58-61 din prezenta hotărâre.
- 63 În aceste condiții, este necesar să se constate că Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a considerat, la punctele 90 și 142 din hotărârea atacată, că societăților BTB și DPH le revenea sarcina de a demonstra că Comisia a săvârșit o eroare vădită în aprecierea faptelor, de natură să justifice anularea deciziei în litigiu.
- 64 Prin urmare, primul aspect al motivului unic trebuie să fie înlăturat ca nefondat.

Cu privire la al doilea aspect al motivului unic

– Argumentația părților

- 65 Prin intermediul celui de al doilea aspect al motivului unic, BTB și DPH susțin că, prin formula utilizată la punctele 90 și 142 din hotărârea atacată, amintită la punctul 40 din prezenta hotărâre, Tribunalul a încălcat principiul egalității armelor și dreptul la un proces echitabil.
- 66 Aceste întreprinderi consideră că principiul menționat presupune obligația de a oferi fiecărei părți o posibilitate rezonabilă de a-și susține cauza, inclusiv probele, în condiții care nu o plasează într-o situație de dezavantaj net în raport cu adversarul său.
- 67 Or, în speță, prin faptul că a considerat că BTB și DPH erau obligate să prezinte elemente de probă suficiente pentru a lipsi de plauzibilitate aprecierea măsurilor în discuție reținută de Comisie, Tribunalul ar fi încălcat principiul menționat, întrucât a plasat Comisia într-o situație privilegiată în raport cu întreprinderile amintite. Astfel, în cazul în care Comisia și reclamantele ar furniza aprecieri ale faptelor contradictorii, însă la fel de plauzibile și una, și cealaltă, explicațiile Comisiei ar prevala în mod automat față de explicațiile furnizate de reclamante.
- 68 Potrivit BTB și DPH, Tribunalul le-a impus să furnizeze elemente de probă a căror forță probantă era mai mare decât cea a elementelor de probă pe baza cărora Comisia și-a întemeiat aprecierea faptelor.
- 69 O asemenea repartizare a sarcinii probei ar fi contrară jurisprudenței rezultate în urma Hotărârii din 28 martie 1984, *Compagnie royale asturienne des mines și Rhein zinc/Comisia* (29/83 și 30/83, EU:C:1984:130, punctul 16), precum și a Hotărârii din 31 martie 1993, *Ahlström Osakeyhtiö și alții/Comisia* (C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 și C-125/85-C-129/85, EU:C:1993:120, punctele 126 și 127), potrivit căreia, atunci când Comisia constată o încălcare a normelor de concurență întemeindu-se pe presupunerea că faptele stabilite nu pot fi explicate în alt mod decât în funcție de existența unui comportament anticoncurențial, instanța Uniunii va trebui să anuleze decizia în discuție atunci când întreprinderile în cauză invocă o argumentație care pune într-o lumină diferită faptele stabilite de Comisie și care permite astfel înlocuirea explicației reținute de Comisie în vederea constatării existenței unei încălcări cu o altă explicație plauzibilă a faptelor.

70 Comisia contestă argumentația BTB și a DPH.

– *Aprecierea Curții*

- 71 În ceea ce privește nivelul de probațiune necesar pentru a demonstra o eroare vădită în cadrul aplicării principiului operatorului privat, trebuie arătat de la bun început că din formula utilizată de Tribunal la punctele 90 și 142 din hotărârea atacată reiese că acesta a impus recurentelor să demonstreze existența unei erori suficient de serioase pentru a afecta aprecierea economică complexă efectuată de Comisie. În schimb, din aceasta nu reiese nici că recurentele ar trebui să demonstreze inexistența unor ajutoare de stat, nici că Comisia s-ar putea întemeia pe simple afirmații plauzibile pentru a demonstra existența unui ajutor de stat, nici că recurentele ar trebui să respingă în întregime analiza economică a Comisiei.
- 72 Or, după cum a considerat în mod întemeiat Tribunalul, o eroare vădită poate fi demonstrată prin intermediul unor elemente care lipsesc de plauzibilitate aprecierea faptelor reținută de Comisie în decizia sa. În schimb, motivul întemeiat pe erori vădite trebuie să fie respins dacă, în pofida elementelor prezentate de recurente, nu rezultă că aprecierea contestată este afectată de o asemenea eroare.
- 73 Astfel, posibilitatea de a ataca plauzibilitatea aprecierii faptelor reținute de Comisie în decizia sa este stabilită în favoarea recurentelor și, contrar celor susținute de BTB și de DPH, formula utilizată de Tribunal în hotărârea atacată nu implică nicidecum că, în speță, recurentele erau obligate să furnizeze elemente de probă a căror forță probantă era mai mare decât cea aferentă elementelor de probă pe baza cărora Comisia și-a întemeiat aprecierea faptelor.
- 74 În lumina acestor considerații a analizat Tribunalul, la punctele 121, 124, 127, 180, 221, 248, 253, 276 și 285 din hotărârea atacată, dacă afirmațiile BTB și ale DPH erau suficiente pentru a lipsi de plauzibilitate aprecierile faptelor reținute de Comisie în decizia în litigiu și a considerat că această ipoteză nu se confirma.
- 75 În ceea ce privește argumentația societăților BTB și DPH întemeiată pe Hotărârea din 28 martie 1984, *Compagnie royale asturienne des mines și Rheinzink/Comisia* (29/83 și 30/83, EU:C:1984:130, punctul 16), precum și pe Hotărârea din 31 martie 1993, *Ahlström Osakeyhtiö și alții/Comisia* (C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 și C-125/85-C-129/85, EU:C:1993:120, punctele 126 și 127), este suficient să se arate că, atunci când aplică principiul operatorului privat, Comisia nu se bazează pe presupunerea că faptele stabilite nu pot fi explicate în alt mod decât în funcție de existența unui comportament anticoncurențial, ci efectuează, în principiu, o apreciere economică complexă pentru a determina dacă întreprinderea în cauză a beneficiat de un avantaj care constituie un ajutor de stat.
- 76 În aceste condiții, trebuie să se constate că, în speță, prin faptul că a considerat, la punctele 90 și 142 din hotărârea atacată, că „pentru a stabili că Comisia a săvârșit o eroare vădită în aprecierea faptelor, de natură să justifice anularea deciziei atacate, elementele de probă prezentate de reclamant trebuie să fie suficiente pentru a lipsi de plauzibilitate aprecierea faptelor reținută în decizia în discuție”, Tribunalul nu a încălcat nici principiul egalității armelor, nici dreptul la un proces echitabil.
- 77 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că al doilea aspect al motivului unic trebuie să fie respins ca nefondat.
- 78 Prin urmare, recursul trebuie să fie respins în totalitate ca nefondat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 79 Potrivit articolului 137 din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acest regulament, în hotărârea prin care se finalizează judecata se dispune cu privire la cheltuielile de judecată.
- 80 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din regulamentul menționat, aplicabil de asemenea procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea BTB și a DPH la plata cheltuielilor de judecată, iar acestea au căzut în pretenții, se impune obligarea lor la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șaptea) declară și hotărăște:

1) Respinge recursul.

2) Obligă BTB Holding Investments SA și Dufferco Participations Holding SA la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături